

Forrás: <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2010/10/sarkozi-gabriella-beszamolo-a-21-nemzetkozi-tortenesz-kongresszusrol-01-03-12/>

Sárközi Gabriella

Beszámoló a 21. Nemzetközi Történész Kongresszusról

A 21. Nemzetközi Történész Kongresszust (International Congress of Historical Sciences) idén az Amszterdami Egyetemen rendezték meg augusztus 22. és 28. között. A kongresszust ötévente hívják össze, témáját a Nemzetközi Történettudományi Bizottság (Comité International des Sciences Historiques, rövidítése: CISH) határozza meg. Korábbi években Madrid (1990), Montreal (1995), Oslo (2000) és Sydney (2005) adott otthont a konferenciának. Ez a nagyszabású rendezvény a világ valamennyi történésze számára lehetőséget nyújt eszmecserére. Magyarországról Font Márta, Kende Tamás, Pók Attila, Szögi László és Sárközi Gabriella tartott előadást.

Az idei kongresszuson a legtöbb prezentáció a globalizációval, a migrációval és ennek kulturális következményeivel foglalkozott. Így hallhattunk előadást a XIX-XX. századi migrációról és annak globalizációra kifejtett hatásairól, a fogyasztói társadalom és a modern közgazdaság kapcsolatáról. Érdekes téma volt a nemzeti történelmek globális történelemmé való alakulása, amely azt a kérdést veti fel, milyen új történelemkutatási módszertan szükséges a globalizált világ történelmének feltárásához, és ez miként vonja maga után az iskolákban tanított történelem tananyag, illetve a történelemtanítás szerepének a megváltozását.

Több előadó globális szemszögből vizsgálta kutatási témáját: külön szekció volt például a marxista történetírás eltűnését és újra előkerülését globális perspektívából vizsgáló előadók számára. A Történetírás Elméletével és Történetével foglalkozó Nemzetközi Bizottság ezen szekciójában tartott előadást Kende Tamás egyetemi docens (ELTE) *A kelet-európai kommunista pártok (anti-)marxista szellemtörténetéről.*

Számos előadó foglalkozott a migrációval és ennek demográfiai hatásaival, a kulturális javak cseréjével, a nemzetek keveredésével és a nemzettudat kérdésével. A Nemzetközi Egyetemtörténeti Bizottság által megrendezett szekcióban tartott előadást Szögi László – az ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár igazgatója,

Sárközi Gabriella: Beszámoló a 21. Nemzetközi Történész Kongresszusról

egyetemi tanár, kandidátus – *Centrum és periféria. Az európai egyetemeken tanult magyar értelmiség a XII-XIX. században* címmel. A külföldi egyetemjárás, a peregrináció Közép-Európa valamennyi népénél, így a magyarnál is a felsőfokú tanulás alapvető módja maradt egészen az újkorig, sőt sok helyen a XX. századig. Azt mondhatjuk, hogy a peregrináció a XIX. század végéig bevett képzési módszer volt. Ezt követően a magyar értelmiség képzésében megerősödött a budai és a pesti egyetem szerepe, de ennek ellenére a peregrináció a XIX. században más módon tovább folytatódott, mivel az egyetem elvégzését követően a továbbképzés kedvéért mentek a fiatalok külföldre. Szögi László által elindított peregrináció-kutatás úttörő jellegű a magyar történetírásban: Európa különböző egyetemein, akadémiáin tanult magyarok külföldi forrásanyaga feltárásának eredményeként hatalmas adattömeg támasztja alá a magyar értelmiség külföldi képzésének tényét, igazolja a történelmünk során folyamatosan fennálló kapcsolatunkat Európa szellemi-tudományos életével. A lassan 20 éve tartó kutatási projekt során 21 európai országban, mintegy 120 közgyűjteményben, összesen 215 egyetem és főiskola forrásanyagának feltárásával mintegy százezer peregrinus diák adatait tartalmazó hatalmas adatbázis készült el.

Az előadások harmadik nagyobb csoportja az állam, a hatalom, az állami szervezetrendszer kérdéseivel foglalkozott, legtöbben a parlamentarizmus működési modelljét, bürokráciáját járták körül. Az Európai Kortárs Történelem Nemzetközi Bizottsága által szervezett Habsburg Birodalom és felbomlása című szekcióban Pók Attila tartott előadást *Traumatisált ország* címmel. Pók Attila a történelemtudományok kandidátusa, kutatási területe a XIX–XX. századi közép- és kelet-európai eszme- és politikatörténet, valamint a nemzetközi kapcsolatok története 1945 után. Pók Attila a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjének kitüntetését 2005-ben kapta meg, jelenleg az MTA Történettudományi Intézetének tudományos főmunkatársa, igazgatóhelyettese.

A szláv történelemmel három szekció is foglalkozott, a Nemzetközi Szlavisztikai Bizottság által rendezett Ausztró-szlávizmus szekcióban volt hallható Font Márta – pécsi egyetemi tanár, Kelet-Európa történelmének kutatója, az MTA történettudományi doktora – előadása *A középkor értelmezése a XIX. századi politikai gondolkodás tükrében* címmel.

Sárközi Gabriella: Beszámoló a 21. Nemzetközi Történész Kongresszusról

Sok más szekcióban lehetett még érdekes előadásokat hallgatni a gyarmatosítás, a kereskedelem, a vallás és a távol kelet témájában. Az előadások nagy részének rezüméje a kongresszus honlapján olvasható: www.ichs2010.org

A Nemzetközi Egyetemtörténeti Bizottság (International Commission for the History of Universities) külön szekcióban ülésezett a világgongresszuson. A Nemzetközi Egyetemtörténeti Bizottság 1960-ban jött létre Stockholmban, 1964-től a Nemzetközi Történettudományi Bizottságon belül albizottságként, 1977-től pedig társult bizottságként működik. Jelenleg 32 tagja van 24 különböző országból, elnöke: [Mordechai Feingold](#) (USA). A bizottság célkitűzése: támogatni az egyetemtörténettel kapcsolatos kutatásokat, és ezeket nemzetközi szinten koordinálni.

Az egyetemtörténeti szekciót az utrechti egyetem Descartes Központja szervezte (vezetője: Leen Dorsman), témája a tudományok kialakulása és az egyetem kapcsolata volt. A téma apropója, hogy napjainkban gyorsan alakulnak ki új tudományok, interdiszciplináris területek, sőt, rohamosan tűnnek el elavult tudományok, ezért a történész bizottság azt járta körül, mi alapján alakul ki egy tudomány, mik a tudomány fogalmának elemei, hogyan intézményesül, mitől függ fennmaradása, és ebben mi az egyetemek jelentősége.

Magyarországról két történész tartott előadást, Sárközi Gabriella és Szögi László, a magyarországi peregrinációkutatás kutatói. A két előadás címe: *Az Egyesült Királyságból a Magyar Királyságba áramló modern tudás (1789-1918)*; illetve *A nyugat-európai egyetemi modellek és reformok hatása a magyar felsőoktatásra (XVI-XIX. sz.)*. A két magyar előadás arról szólt, mi a szerepe a külföldi egyetemeken tanult magyar hallgatóknak a magyar értelmiségi réteg kialakulásában, a hazai egyetemek fejlődésében, és a magyar tudományos élet megújulásában.

A Nemzetközi Egyetemtörténeti Bizottság következő ülését az ELTE 375. alapítási évfordulójának alkalmából Budapesten tartja 2010. november 12-13-án.